

گام‌های توسعه در آموزش پزشکی
مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
دوره دوازدهم، شماره پنجم، ص ۷۸۰-۷۷۲، ۱۳۹۴

تحلیلی بر روند مراجعات دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

عبدالحسین شکورنیا^{۱*}، منصور امین^۲، مریم اسلمی^۳

۱. کارشناس ارشد ایمنی‌شناسی، مربی، گروه ایمنی‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۲. دکتری میکروبی‌شناسی، دانشیار، گروه میکروبی‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۳. دانشجوی کارشناس ارشد آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران

● دریافت مقاله: ۹۴/۲/۱۶ آخرین اصلاح مقاله: ۹۴/۵/۵ ● پذیرش مقاله: ۹۴/۵/۷

زمینه و هدف: بررسی روند تغییر مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه، می‌تواند به مدیران در شناسایی مشکلات و چاره‌اندیشی برای حل آن‌ها کمک کند. در مطالعه حاضر روند مراجعات دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه در طول ۷ ترم تحصیلی مورد ارزیابی قرار گرفت. روش کار: در این مطالعه گذشته‌نگر، علل مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه در یک دوره زمانی بررسی گردید. داده‌ها از بایگانی مرکز مشاوره دانشگاه جمع‌آوری شد و با استفاده از آزمون χ^2 در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از درصد و فراوانی برای توصیف داده‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها: از ۲۱۳۰ دانشجوی مورد بررسی، ۲۸/۹ درصد مذکر و ۷۱/۱ درصد مؤنث با میانگین سنی $22/39 \pm 3/5$ سال (طیف سنی ۱۸-۳۸ سال) بودند. میزان مراجعه دانشجویان در طول این مدت، رابطه‌ای خطی و روندی کاهشی را نشان داد. بیشترین علل مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره در طی این دوره زمانی به ترتیب شامل مشکلات سازشی- فردی (۳۱/۰ درصد)، روانی- عاطفی (۲۶/۵ درصد)، آموزشی (۱۸/۹ درصد)، خانوادگی- ازدواج (۱۵/۸ درصد) و سایر علل مراجعه (۷/۸ درصد) بود. انواع مشکلات دانشجویان در طول این مدت در تمامی حیطه‌ها به جز «سایر علل مراجعه» روند کاهشی داشت. نتیجه‌گیری: بیشترین علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره در این دوره زمانی، مشکلات سازشی- فردی و روانی- عاطفی بود و مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره از یک روند خطی پیروی می‌کرد و در بیشتر حیطه‌ها کاهش یافت.

کلید واژه‌ها: مرکز مشاوره، روند، مراجعات دانشجویان، دانشگاه اهواز

*نویسنده مسؤول: گروه ایمنی‌شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران

● تلفن: ۰۶۱-۳۳۳۳۰۰۷۴ ● نمابر: ۰۶۱-۳۳۳۳۲۰۳۶

مقدمه

انسان‌ها در مراحل مختلف زندگی با انواع چالش‌ها مواجه می‌شوند که این چالش‌ها از فردی به فرد دیگر متفاوت است و عواملی همچون سن، موقعیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سطح سواد بر آن تأثیرگذار می‌باشد. به عنوان مثال، دانشجویان مشکلات سازشی، ترس و اضطراب و نگرانی‌های آموزشی و حرفه‌ای بسیاری را در بدو ورود به دانشگاه تجربه می‌کنند. تصمیم‌گیری برای شغل، زندگی و آینده، دانشجویان را با چالش‌های بزرگ و بحران‌سازی مواجه می‌کند. کم‌توجهی و عدم برنامه‌ریزی برای مقابله با این چالش‌ها می‌تواند سلامت جسمی، روانی و موفقیت تحصیلی دانشجویان را مختل نماید (۱، ۲).

ارایه خدمات مشاوره و روان‌شناختی به دانشجویان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در سراسر دنیا، از وظایف مراکز خدمات مشاوره است که با هدف حمایت‌های آموزشی، روانی و اجتماعی به جامعه دانشگاهی فراهم شده است و به دانشجویان کمک می‌کند تا در تحصیل و زندگی شخصی و اجتماعی خود موفق‌تر باشند (۳).

خدمات مشاوره‌ای به عنوان بخش جدایی‌ناپذیری از تعلیم و تربیت در دانشگاه‌ها، به روش‌های گوناگونی از جمله مشاوره، آموزش و پیشگیری مداخله و درمان، دانشجویان را حمایت می‌کند. با توجه به اهمیت و نقش دانشگاه‌ها در یاری رساندن به دانشجویان برای رسیدن به موفقیت و پیشرفت تحصیلی، مراکز خدمات مشاوره از سال ۱۹۹۴ در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایجاد شد. هدف این مراکز، کمک به فراهم‌سازی محیط سالم‌تر برای رشد شخصیت و بهبود عملکرد تحصیلی و اجتماعی دانشجویان و در نهایت ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی آنان می‌باشد (۴-۶).

بنا بر گزارش برخی محققان، بیش از ۲۰ درصد دانشجویان جهت دریافت خدمات مشاوره‌ای به مراکز مشاوره و راهنمایی دانشگاه مراجعه می‌کنند (۸، ۷). به تازگی این سؤال که آیا سطوح آسیب‌های روانی و شدت علائم در میان مراجعه

کنندگان به مرکز مشاوره دانشگاه در حال افزایش است یا خیر؟ توجه زیادی از پژوهشگران را به خود جلب کرده است. یافته‌های مطالعات نشان می‌دهد که مشکلات دانشجویان به ویژه مشکلات روانی-عاطفی رو به افزایش است و شاید به همین دلیل، میزان مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره در دانشگاه‌ها در سال‌های اخیر به تدریج در حال افزایش می‌باشد (۹-۱۱).

بررسی میزان و نوع مشکلاتی که دانشجویان را به مراکز مشاوره می‌کشاند، می‌تواند به عنوان شاخص مهمی در ارزیابی مقدماتی مشکلات دانشجویان در دانشگاه‌ها مورد استفاده قرار گیرد. به همین دلیل در سال‌های گذشته مطالعات زیادی درباره میزان و نوع مشکلات مراجعه کنندگان به مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاه‌های مختلف انجام گرفته است (۱۵-۱۲). فردوسی (۱۲) و سپهوندی (۱۳) با بررسی علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره، گزارش کردند که مشکلات روانی-عاطفی و آموزشی رایج‌ترین علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره دانشگاه بوده است.

Arco و همکاران در پژوهش خود، ویژگی‌های مراجعان به مرکز مشاوره در دانشگاه Granada اسپانیا را ارزیابی نمودند و به این نتیجه رسیدند که از مهم‌ترین علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره، مشکلات آموزشی و روانی-عاطفی بوده است (۱۴). نتایج مطالعه Giovazolias و همکاران در دانشگاه یونان نیز نشان داد که مشکلات روانی-عاطفی و آموزشی دانشجویان از اولویت بیشتری برخوردار می‌باشد (۱۵).

گروهی از پژوهشگران عقیده دارند که به دلیل تغییر شرایط زندگی، مشکلات و به دنبال آن نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان نیز تغییر خواهد کرد. بنابراین، بررسی مقطعی علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره برای شناسایی کامل مشکلات دانشجویان ناکافی است و با بررسی طولی علل مراجعه دانشجویان، تلاش کرده‌اند اطلاعات دقیق‌تری از روند تغییر علل مراجعه دانشجویان و مشکلات آنان را در طول زمان مورد

بازه زمانی حداقل یکبار به دلیل مشکلات آموزشی، رفتاری، سازشی، روانی و... به مرکز مشاوره دانشگاه مراجعه کرده بودند و اطلاعات آنان در پرونده‌های مربوط ضبط و ثبت شده بود. بنابراین، ۲۱۳۰ دانشجوی مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه که در طول این مدت برای آنان پرونده تشکیل شده بود، به عنوان نمونه وارد مطالعه شدند.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها فرمی بود که با مطالعه و بررسی اولیه تعدادی از پرونده‌های موجود در مرکز مشاوره و تبادل نظر با کارشناسان این مراکز و با هدف دستیابی به مشخصات فردی و دموگرافیک و نوع مشکلات مراجعان، تهیه گردید. این فرم پس از بررسی توسط کارشناسان و رفع اشکالات، آماده بهره‌برداری شد. سپس، داده‌های مورد نیاز از پرونده‌ها استخراج و در این فرم‌ها ثبت گردید. به دلیل رعایت حریم شخصی نمونه‌ها، فرم‌ها توسط کارشناسان مرکز مشاوره و بدون نام، تکمیل شد و در اختیار مجری طرح قرار گرفت. در نهایت، اطلاعات به دست آمده شامل ویژگی‌های فردی دانشجویان مانند سن، جنس، محل سکونت و علت مراجعه به مرکز مشاوره از پرونده‌ها استخراج شد و بانک داده‌های مطالعه را تشکیل داد.

دانشجویان به دلیل مشکلات متفاوتی به مراکز مشاوره مراجعه کرده بودند. این داده‌ها با توجه به فراوانی و سنخیت مشکلات آنان و به جهت جمع‌بندی مناسب‌تر و تجزیه و تحلیل ساده‌تر، به پنج گروه تقسیم گردید و در نهایت علل مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره در پنج دسته مورد ارزیابی قرار گرفت که شامل مشکلات آموزشی، سازشی- فردی، روانی- عاطفی، خانوادگی- ازدواج و سایر موارد بود.

مشکلات مربوط به افت تحصیلی، مشروط شدن، مهارت مطالعه و اضطراب امتحان تحت عنوان مشکلات آموزشی؛ مواردی مانند مشکلات فردی، ارتباطی، نداشتن اعتماد به نفس و تردید در تصمیم‌گیری تحت عنوان مشکلات سازشی- فردی؛ مسایلی همچون اضطراب، افسردگی، استرس، وسواس، غم غربت، عصبانیت و مانیا (Mania) به

ارزیابی و شناسایی قرار دهند. Dogan با بررسی مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مراکز مشاوره در دانشگاه‌های ترکیه در یک دوره ۱۱ ساله، نتیجه گرفت که نیازهای دانشجویان در طول زمان تغییر می‌کند (۷). مطالعه Benton و همکاران در دانشگاه Kansas نیز نتایج مشابهی را ارائه نمود (۱۰). همچنین، در تحقیق Hoepner و همکاران مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مراکز مشاوره در یک دوره ۱۲ ساله مورد بررسی قرار گرفت و تغییری در مشکلات آنان در این دوره زمانی گزارش نگردید (۱۶).

از مهم‌ترین وظایف دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، راهنمایی دانشجویان و کمک به آنان در حل مشکلاتشان و جلوگیری از افت تحصیلی است و فراهم نمودن اطلاعات لازم جهت اجرای این برنامه، مستلزم نیازسنجی و تعیین اولویت‌های مورد نیاز دانشجویان می‌باشد. از آنجایی که به دلیل تغییرات شرایط زندگی در عصر کنونی، انتظار می‌رود نیازهای افراد به ویژه دانشجویان در دانشگاه‌ها به طور مداوم در حال تغییر باشد، پس این گونه بررسی‌ها در مناطق و دانشگاه‌های مختلف ضروری به نظر می‌رسد. لازم به ذکر است که بین نتایج مطالعات انجام شده در این زمینه، در دانشگاه‌های مختلف همخوانی وجود ندارد. بدیهی است که نیازهای گوناگون، راهنمایی و مشاوره‌های متفاوت و متناسبی را می‌طلبد و بهبود ارائه خدمات مشاوره مناسب به دانشجویان، مستلزم شناسایی دقیق مشکلات آن‌ها خواهد بود. هدف از انجام مطالعه حاضر، تحلیلی بر روند مراجعات دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در طول ۷ ترم تحصیلی طی سال‌های ۹۲-۱۳۸۹ بود.

روش کار

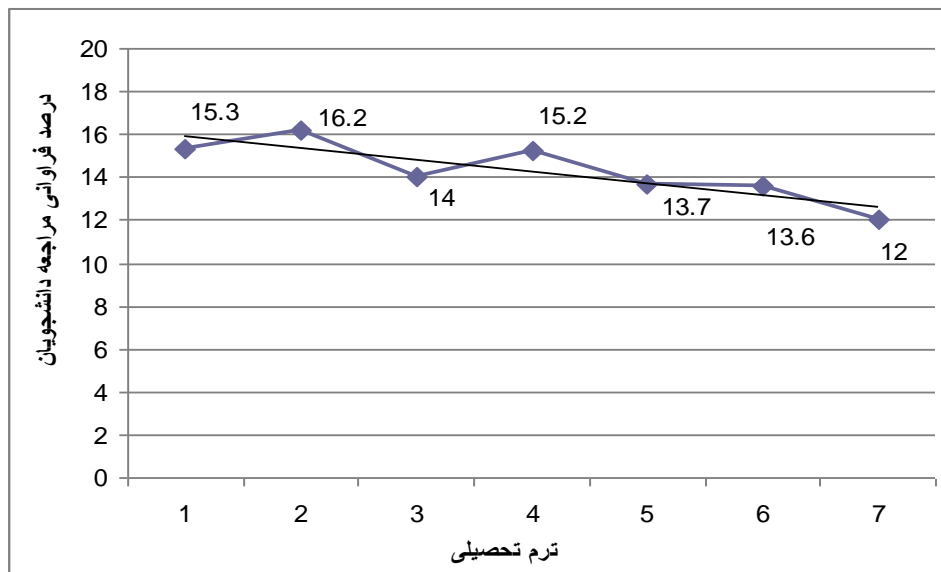
جامعه مورد بررسی را دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در یک دوره زمانی از مهر ماه ۱۳۸۸ تا اسفند ماه ۱۳۹۱ به مدت ۷ ترم تحصیلی تشکیل دادند. نمونه‌ها تمام دانشجویانی بودند که در طول این

یافته‌ها

از ۲۱۳۰ دانشجوی مورد بررسی، ۲۸/۹ درصد مذکر و ۷۱/۱ درصد مؤنث با میانگین سنی $22/39 \pm 3/5$ سال (طیف سنی ۱۸-۳۸ سال) بودند. ۸۱/۴ درصد آنان ساکن خوابگاه دانشجویی بودند و ۱۸/۶ درصد در خوابگاه سکونت نداشتند. بر اساس یافته‌های مطالعه، درصد فراوانی دانشجویانی که در این دوره زمانی به مرکز مشاوره مراجعه کرده بودند، بین ۱۲ و ۱۵/۳ درصد متغیر بود. آزمون χ^2 نشان داد که بین میزان مراجعه دانشجویان در این دوره زمانی تفاوت آماری معنی‌داری وجود داشت ($P = 0/007$). در شکل ۱ روند تغییرات میزان مراجعه دانشجویان در ترم‌های متوالی آمده است. همان‌گونه که مشخص شده است، این روند رابطه خطی و روند کاهشی میزان مراجعه دانشجویان طی این مدت را نشان می‌دهد.

عنوان مشکلات روانی-عاطفی و مشاوره قبل از ازدواج، انتخاب همسر و تشکیل خانواده، مسایل زناشویی، اختلاف با همسر و یا خانواده پدری به عنوان مشکلات خانوادگی-ازدواج در نظر گرفته شد. در مورد سایر موارد، می‌توان به ارجاع دانشجویان آسیب‌پذیر معرفی شده توسط استاد مشاور دانشجویان اشاره نمود. استادان مشاور که به طور مداوم موفقیت تحصیلی و سلامت روانی دانشجویان تحت سرپرستی خود را مورد پایش قرار می‌دهند، دانشجویان نیازمند به راهنمایی و مشاوره را شناسایی و به مرکز مشاوره دانشگاه معرفی می‌کنند.

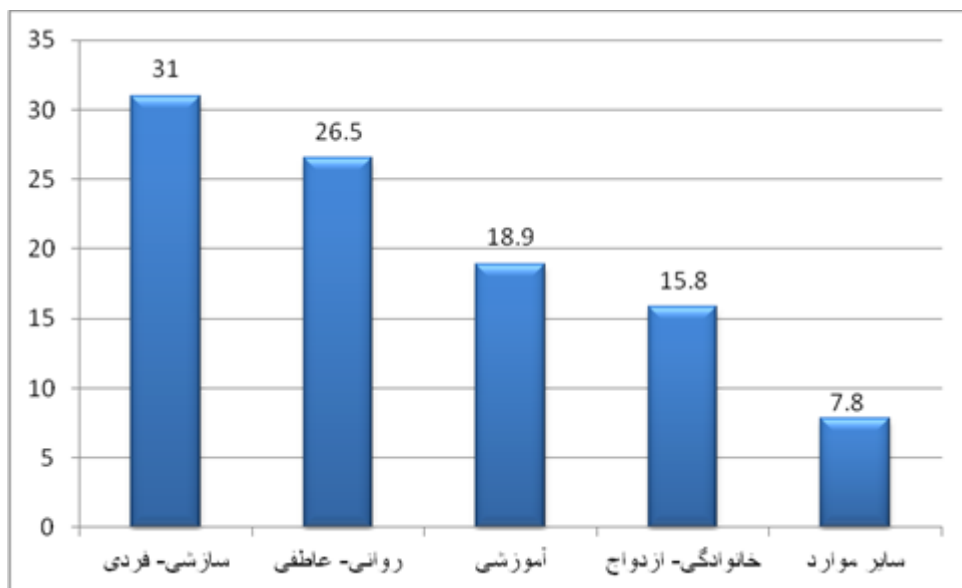
داده‌ها با استفاده از آزمون χ^2 در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ (version 18, SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همچنین، از درصد و فراوانی برای توصیف داده‌ها استفاده شد.

شکل ۱: فراوانی مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه در طول ۷ ترم تحصیلی

مرکز مشاوره در طی این دوره زمانی به ترتیب «مشکلات سازشی- فردی، روانی-عاطفی، آموزشی، خانوادگی- ازدواج و سایر موارد» بود.

موضوع دوم مورد بررسی، فراوانی مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه بود. همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، بیشترین علل مراجعه دانشجویان به

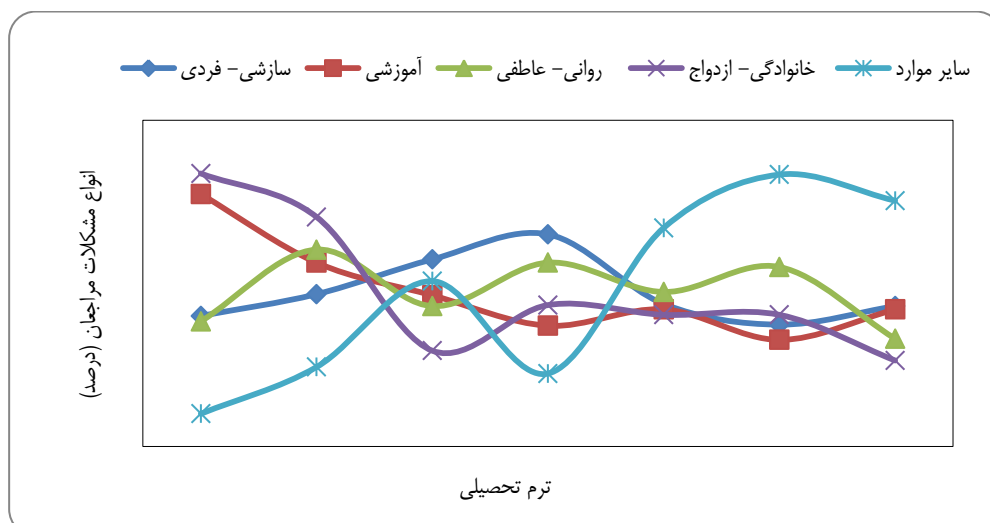

شکل ۲: درصد فراوانی مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه در طول دوره مطالعه

حیطه آموزشی، خانوادگی - ازدواج و سازشی - فردی در طی این دوره زمانی به طور معنی داری کاهش یافته بود، اما میزان مراجعه دانشجویان به این مرکز جهت راهنمایی و مشاوره در این دوره زمانی افزایش قابل ملاحظه‌ای داشت. مشکلات روانی - عاطفی دانشجویان روندی غیر خطی را نشان داد و در طول این مدت گاهی به صورت روند افزایشی و گاهی روند کاهش‌ی مشخص گردید، اما با این وجود بالاترین افزایش در حیطه روانی مشاهده شد (جدول ۱).

موضوع سوم مورد بررسی، این بود که آیا نوع مشکلات دانشجویان در طول این دوره زمانی تغییر کرده است؟ روند تغییرات نوع مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه در این دوره زمانی، در جدول ۱ آمده است و بیانگر وجود تفاوت آماری معنی داری در این ارتباط بود.

در شکل ۳ نیز رابطه خطی بین انواع مشکلات دانشجویان در سال‌های متوالی نشان داده شده است که تغییرات در ارتباط با مشکلات مختلف یکسان نبود. مشکلات دانشجویان در سه

شکل ۳: فراوانی انواع مشکلات دانشجویان مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه در طول ۷ ترم تحصیلی

جدول ۱: مقایسه درصد فراوانی علل مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه در طول ۷ ترم تحصیلی

P	χ^2	ترم هفتم (درصد)	ترم ششم (درصد)	ترم پنجم (درصد)	ترم چهارم (درصد)	ترم سوم (درصد)	ترم دوم (درصد)	ترم اول (درصد)	ترم تحصیلی مشکلات مراجعه کنندگان
۰/۰۰۱	۳۳/۸۴	۱۲/۶	۹/۸	۱۲/۶	۱۱/۱	۱۳/۹	۱۶/۹	۲۳/۲	آموزشی
۰/۰۰۱	۵۷/۱۷	۸/۴	۱۲/۰	۱۲/۰	۱۳/۰	۸/۷	۲۱/۱	۲۴/۷	خانوادگی - ازدواج
۰/۰۰۱	۲۲/۶۸	۱۶/۵	۲۷/۱	۱۶/۵	۷/۵	۱۵/۰	۶/۰	۱۱/۳	خانوادگی
۰/۰۰۱	۱۵۶/۰۸	۲/۳	۱/۷	۷/۴	۱۶/۰	۴/۰	۳۱/۴	۳۷/۱	ازدواج
۰/۰۰۱	۲۱/۶۹	۱۴/۲	۱۷/۶	۱۳/۷	۱۶/۶	۱۱/۶	۱۶/۶	۹/۷	روانی - عاطفی
۰/۰۲۳	۲۳/۲۴	۱۴/۴	۲۱/۰	۱۴/۵	۱۶/۱	۱۴/۵	۷/۷	۱۵/۱	افسردگی
۰/۰۰۱	۱۴/۶۷	۵/۹	۱۳/۴	۱۶/۰	۱۶/۱	۱۴/۵	۲۰/۴	۷/۷	اضطراب
۰/۰۳۶	۱۳/۴۸	۱۸/۸	۱۳	۱۱/۶	۱۰/۱	۱۱/۶	۲۷/۵	۷/۲	وسواس
۰/۲۵۰	۳/۹۱	۲/۷	۱۸/۹	۲۱/۶	۸/۱	۱۳/۵	۱۳/۵	۲۱/۶	استرس و غم غربت
۰/۰۰۱	۲۴/۶۷	۱۱/۷	۱۱/۷	۱۳/۳	۱۸/۸	۱۶/۵	۱۵/۴	۱۲/۶	سازشی - فردی
۰/۰۰۱	۲۴/۱۵	۱۴/۴	۱۰/۶	۹/۶	۱۸/۳	۱۸/۸	۱۴/۲	۱۴/۲	مشکلات فردی
۰/۰۰۱	۲۳/۳۰	۹/۱	۲۲/۷	۳۰/۳	۱۲/۱	۱۰/۶	۱۲/۱	۳/۰	اعتماد به نفس
۰/۰۰۱	۱۶/۵۹	۶/۴	۴/۳	۱۲/۸	۳۱/۹	۱۲/۶	۱۹/۱	۱۲/۸	ارتباطی
۰/۱۸۹	۸/۷۳	۶/۷	۳/۳	۲۳/۳	۲۰/۰	۲۰/۰	۲۰/۰	۶/۷	تردید در تصمیم‌گیری
۰/۰۰۱	۵۱/۷۲	۲۲/۶	۲۵/۰	۲۰/۱	۶/۷	۱۵/۲	۷/۳	۳/۰	سایر موارد

بحث و نتیجه‌گیری

همکاران (۱۷) در دانشگاه‌های آمریکا، تغییری را در روند مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره نشان ندادند.

ناهمخوانی در یافته‌های مطالعه حاضر با نتایج مطالعات دیگر، ممکن است به چندین علت باشد که یکی از آنها، ناکافی بودن طول زمان و نمونه‌های مورد بررسی است. پژوهشی پیشنهاد کرد که بررسی روند تغییرات طول زمانی نباید کمتر از ۱۰ سال باشد (۱۸). در مطالعه حاضر به دلیل عدم دسترسی به داده‌های مربوط به مراجعه دانشجویان در مدت زمان طولانی‌تر، امکان بررسی تعداد نمونه‌های بیشتر امکان‌پذیر نبود.

علت دیگر تفاوت در یافته‌های این مطالعات ممکن است به روش انجام مطالعه مربوط باشد؛ چرا که جمع‌آوری داده‌ها در برخی مطالعات بر اساس خودگزارش‌دهی توسط دانشجو بوده است (۱۹).

از دلایل اصلی کاهش میزان مراجعه دانشجویان در مطالعه حاضر، می‌توان به فعال نمودن مرکز مشاوره دانشگاه در

یافته‌های مطالعه حاضر که با هدف بررسی روند تغییرات علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در طول ۷ ترم تحصیلی انجام گرفت، نشان داد که میزان مراجعه دانشجویان در طی این دوره زمانی روند خطی و کاهش تدریجی معنی‌داری داشت (شکل ۱).

از آنجایی که داده‌هایی از مطالعات مشابه قبلی در ارتباط با تغییر روند مراجعه به مرکز مشاوره در داخل کشور در دسترس نبود، امکان مقایسه نتایج وجود نداشت. با این حال، یافته‌های مطالعات مشابه در کشورهای دیگر با فرهنگ و سبک زندگی مختلف، نتایج متفاوتی در برداشته است. Dogan در دانشگاه Başkent ترکیه (۷) و Benton و همکاران در دانشگاه Kansas آمریکا (۱۰)، با بررسی مشکلات دانشجویان طی یک دوره زمانی ۱۱ و ۱۳ ساله، گزارش نمودند که روند مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره افزایش یافته است، اما تحقیقات Hoepner و همکاران (۱۶) و Erickson Cornish و

به ارتقای شرایط تحصیلی دانشجویان و موفقیت آنان همت گمارند.

طبق یافته‌های جدول ۱ و شکل ۳، در طول زمان مطالعه، روندی خطی در پنج حیطه مورد بررسی مشاهده شد. میزان مشکلات آموزشی و خانوادگی - ازدواج در سال‌های اخیر به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته است که یکی از دلایل مهم آن، جدیت مسئولان در اجرای دقیق طرح «استاد مشاور» در سال‌های اخیر در دانشکده‌ها می‌باشد. دسترسی ساده دانشجویان به خدمات مشاوره در دانشکده‌ها، این امکان را فراهم می‌آورد که به سادگی بتوانند بخشی از مشکلات خود را حل کنند. علاوه بر این، الزام استادان مشاور در نظارت بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان و ارائه گزارش‌های ادواری از وضعیت تحصیلی و سلامت روانی آنان، باعث کاهش مشکلات دانشجویان در طول زمان می‌گردد.

یافته‌های مطالعه نشان داد که درصد مشکلات سازشی - فردی در سال‌های اولیه مطالعه کم بود و به تدریج افزایش پیدا کرد و سپس، دوباره در سال‌های آخر کاهش یافت. دلیل این تغییرات شاید نوع دانشجویان ورودی در آن دوره زمانی بوده باشد. به طور مثال، ممکن است تعداد زیادی از دانشجویان ورودی در آن مقطع را دانشجویان روستایی و دارای تجارب محدودتر تشکیل داده باشند و چنین افرادی مشکلات ارتباطی، سازشی و فردی بیشتری در دانشگاه و در نتیجه، مراجعه بیشتری به مرکز مشاوره داشتند.

الگوی تغییر مشکلات روانی - عاطفی در طول زمان مورد بررسی، متفاوت بود. درصد چنین مشکلاتی در این دوره، روند غیر خطی داشت. این امر نشان دهنده مزمن بودن این مشکلات و طولانی شدن دوره درمان آن‌ها در دانشجویان می‌باشد. در مطالعه مطلق و همکاران نیز مشکلات روانی - عاطفی رایج‌ترین و مهم‌ترین مشکلات دانشجویان در دانشگاه‌ها معرفی شد و بیشترین تأثیر را در افت تحصیلی و ترک تحصیلی داشت (۲۰). یافته‌های مطالعات مختلف نشان

رسیدگی بیشتر به مشکلات دانشجویان با روش‌های پیشگیرانه و حمایتی و همچنین، راه‌اندازی و اجرای جدی «طرح استاد مشاور» در سال‌های اخیر در دانشگاه اشاره کرد. در این طرح تعدادی از دانشجویان به یک عضو هیأت علمی به عنوان «استاد مشاور» معرفی می‌شوند و این استادان وظیفه دارند تا ضمن نظارت بر پیشرفت تحصیلی و حل مشکلات آنان، در پایان هر ترم گزارشی از وضعیت تک‌تک دانشجویان خود به مرکز استادان مشاور در دانشکده ارسال نمایند. به نظر می‌رسد، اجرای این طرح در کاهش مشکلات دانشجویان و مراجعه آنان به مرکز مشاوره در سال‌های اخیر نقش مهمی داشته است.

در تحقیق حاضر بیشترین علت مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره دانشگاه، مشکلات سازشی - فردی و بعد روانی - عاطفی بود. در مطالعات انجام شده در ترکیه (۷)، آمریکا (۱۰) و انگلیس (۱۹) نیز این دو مشکل از شایع‌ترین علل مراجعه دانشجویان به مرکز مشاوره گزارش شده است. در بررسی‌های صورت گرفته در ایران نیز مهم‌ترین علل مراجعه به مرکز مشاوره در دانشگاه‌های تهران (۱۲) و اهواز (۲۰)، مشکلات روانی - عاطفی و فردی گزارش گردید.

بر اساس یافته‌های جدول ۱، در حیطه مشکلات سازشی - فردی مواردی از قبیل مسایل فردی، ارتباطی و اعتماد به نفس و در حیطه معضلات روانی - عاطفی مواردی همچون اضطراب، افسردگی و وسواس از شایع‌ترین مشکلات دانشجویان بود که با یافته‌های برخی مطالعات (۷-۱۰) همخوانی داشت. مشابهت یافته‌ها در مناطق مختلف نشان می‌دهد که مشکلات دانشجویان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در مناطق مختلف دنیا تا حدودی مشابه و یکسان است. دوری از خانواده و ورود به محیط بزرگ‌تر و جدید دانشگاه و عدم آشنایی با مقررات، گاهی با فراهم کردن شرایط بحرانی، بیشتر دانشجویان را با چالش‌های مختلفی مواجه می‌کند و منجر به بروز مشکلات عاطفی - روانی برای آنان می‌گردد. بنابراین، لازم است مسئولان با توجه به اولویت‌ها و همچنین، هدایت و جهت‌گیری مناسب خدمات مشاوره در دانشگاه‌ها،

بود. از آنجایی که داده‌های بیشتر از ۴ سال در مرکز مشاوره دانشگاه در دسترس نبود، امکان بررسی جامع‌تر در این ارتباط میسر نشد.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه نشان داد که بیشترین علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره در این دوره زمانی، مشکلات سازشی- فردی و روانی- عاطفی بوده و مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره روندی خطی داشته است. همچنین، در بیشتر حیطه‌ها روند کاهش نشان داده شد. در میزان مراجعات به مراکز مشاوره در حیطه سایر موارد که بیشتر مربوط به راهنمایی و مشاوره می‌شد، در این دوره زمانی روند افزایشی مشاهده گردید. این افزایش را شاید بتوان به جدیت استادان مشاور دانشجویان و نظارت دقیق‌تر مرکز مشاوره دانشگاه در شناسایی و پیگیری دانشجویان آسیب‌پذیر در دانشگاه ارتباط داد. در هر حال، با توجه به اهمیت نقش استادان مشاور و مرکز مشاوره دانشگاه در رسیدگی به مشکلات دانشجویان، توصیه می‌شود در آغاز سال تحصیلی دوره‌ای توجیهی جهت آشنایی دانشجویان با اهداف و رسالت «طرح استاد مشاور» و مرکز مشاوره در دانشگاه برگزار گردد. همچنین، جهت آشنایی بیشتر استادان مشاور با اصول مشاوره و راهنمایی دانشجویان در زمینه‌های مورد نیاز، دوره‌های آموزشی به صورت ادواری برگزار شود.

سپاسگزاری

نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند صمیمانه از مسئولین مرکز مشاوره دانشجویی دانشگاه که با در اختیار قرار گذاشتن اطلاعات مورد نیاز ما را در انجام این تحقیق یاری نمودند تشکر و قدر دانی نمایند.

داده‌اند که درصد این مشکلات در بین دانشجویان رو به افزایش می‌باشد (۸-۶).

از دیگر یافته‌های این مطالعه، افزایش معنی‌دار تعداد مراجعات دانشجویان در سایر موارد بود و بیشتر به مراجعاتی ارتباط داشت که به توصیه استادان مشاور جهت گرفتن راهنمایی به مراکز مشاوره ارجاع شده بودند. این مراجعات در طول سال‌های مطالعه به طور فزاینده‌ای افزایش یافته بود که این امر شاید نشان دهنده جدیت و فعال شدن مرکز مشاوره دانشگاه در شناسایی دانشجویان آسیب‌پذیر و نظارت دقیق بر آنان در دانشگاه می‌باشد. استادان مشاور، دانشجویان آسیب‌پذیر را شناسایی می‌کردند و جهت رسیدگی بیشتر به مرکز مشاوره دانشگاه معرفی می‌نمودند و مرکز مشاوره با دعوت از این دانشجویان و اجرای برنامه‌های حمایتی، به آنان در حل مشکلاتشان کمک می‌کرد. شاید دلیل کاهش مشکلات دانشجویان در سال‌های اخیر، راه‌اندازی طرح استاد مشاور و جدیت مرکز مشاوره دانشگاه باشد. Benton و همکاران نیز گزارش کردند که با افتتاح مرکز مشاوره در دانشگاه و فراهم شدن بستری جهت راهنمایی دانشجویان، به تدریج برخی از مشکلات آن‌ها کاهش می‌یابد (۱۰).

مطالعه حاضر گزارشی از روند علل مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره در این دانشگاه را ارائه نمود که برای اولین بار در کشور انجام گرفت و این نکته از نقاط قوت مطالعه به شمار می‌رود. انجام مطالعات بیشتر در این ارتباط در دانشگاه‌های دیگر، می‌تواند تصویر کامل‌تری از روند تغییرات مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره دانشگاه‌ها ارائه نماید.

تحقیق حاضر دارای محدودیت‌هایی بود؛ از جمله این‌که بر روی دانشجویان یک دانشگاه انجام گرفت. بنابراین، تعمیم نتایج به سایر مناطق باید با احتیاط بیشتری صورت گیرد. محدودیت دیگر، کوتاه بودن طول دوره زمانی مورد بررسی

References:

1. Karimi J, Muthaa G, Bururia D, Karimi V, Mburugu B. Assessment of counseling needs

among students in Kenyan Universities. J Educ Practice. 2014; 5(12):36-42.

2. Lucas MS, Berkel LVA. Counseling needs of students who seek help at a university

- counseling center: A closer look at gender and multicultural Issues. *J College Student Development*. 2005; 46(3):251-66.
3. Ulusoy YÖ, Varlıkl G, Dağ F, Sahranç Ü, Turan H. Determination of the needs of university students for psychological counseling and guidance services: The case of Kocaeli University, Turkey. *Educational Research and Reviews*. 2014; 9(10): 286-93.
 4. Hayes JA, Youn SJ, Castonguay LG, Locke BD, McAleavey AA, Nordberg S. Rates and Predictors of Counseling Center Use Among College Students of Color. *J College Counseling*. 2011;14(2): 105-16.
 5. Shakurnia A, Mohtadi H, Elhampour H. Students' Problems Presented upon Attending in The University Counseling Centers of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ*. 2013; 13(5):424-34. [In Persian]
 6. Paykari N, Ramazani Tehrani F, Malek Afzali H, Jalalinia S. The study on key stakeholders' opinion among student counseling centers promotion. *J Medical Council of Islamic Republic of Iran*. 2007; 25(4):431-40. [In Persian]
 7. Dogan T. A long-term study of the counseling needs of Turkish University students. *J Counseling & Development*. 2012; 90(1): 91-6.
 8. Shakurnia A, Mohtadi H, Elhampour H, Borvayeh H. The problems of Students Attending in University Counseling Offices in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Educ Dev Jundishapur*. 2013; 4(1):34-42. [In Persian]
 9. Gunn JE, Grieve FG, Greer RM, Thomas A. Comparison of Symptom Severity between Clients at a University Counseling Center and a Community Mental Health Agency. *College Student Affair J*. 2005; 25(1): 76-84.
 10. Benton SA, Roberson JM, Tseng W, Newton FB, Benton ST. Changes in counseling center client problems across 13 years. *Professional Psychology: Research and Practice*. 2003; 34(1): 66-72.
 11. Guinee J, Ness E. Counseling centers of the 1990s: Challenges and changes. *The Counseling Psychologist*. 2000; 28(2): 267-80.
 12. Ferdowsi T. Psychological disorders and problems of students visiting Tehran state universities' consulting centers. *J Humanities*. 2003; 6(7):69-95. [In Persian]
 13. Sepahvandi MA. A study on emotional, familial, behavioral and personality characteristics of University student clients visiting the Lorestan University counseling center. *J Educ Psychol*. 2000; 3(1&2):141-50. [In Persian]
 14. Arco JL, Fernandez FD, Heilborn VA, Lopez S. Demographic, Academic and Psychological Profile of Students Attending Counseling Services at the University of Granada (Spain). *Int J Adv Counseling*. 2005; 27(1): 71-85.
 15. Giovazolias T, Leontopoulou S, Triliva S. Assessment of Greek University Students' Counseling Needs and Attitudes: An Exploratory Study. *Int J Adv Counseling*. 2010; 32(2): 101-16.
 16. Hoepfner BB, Hoepfner SS, Campbell JF. Examining intake rates, client symptoms, hopelessness, and suicidality in university counseling center over 12 years. *J College Student Development*. 2009; 50(5): 539-50.
 17. Erickson Cornish JA, Riva MT, Cox Henderson M, Kominars KD, McIntosh S. Perceived distress in university counseling center clients across a six-year period. *J College Student Development*. 2000; 41(1): 104-9.
 18. Connell J, Barkham M, Mellor-Clark J. CORE-OM mental health norms of students attending university counseling services benchmarked against an age-matched primary care sample. *Br J Guidance Counseling*. 2007; 35(1): 41-57.
 19. Jeludar SYS, Jeludar ZA, Shayan N, Ahmadi Gatab T. Factors affecting the academic failure of male students. *Procedia Soc Behav Sci*. 2012; 46(1): 2575 -8.
 20. Motlagh M, Elhampour H, Shakurnia A. Factors Affecting Students' Academic Failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005. *Iran J Med Educ*. 2008; 8(1): 91-9. [In Persian]

An Analysis of the Trend of Students' Referral to the Counseling Service Center of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Iran

Abdolhussein Shakurnia^{1}, Mansour Amin², Maryam Aslami³*

1. M.Sc. in Immunology, Instructor, Department of Immunology, School of Medicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

2. Ph.D. in Microbiology, Associate Professor, Department of Microbiology School of Medicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

3. M.Sc. Student in Medical Education, Medical Education Development Center, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

• Received: 6 May, 2015

• Received Corrected Version: 27 Jul, 2015

• Accepted: 29 Jul, 2015

Background & Objective: A survey of the trend of students' referral to university counseling service centers can aid administrators in identifying students' problems and resolving them. In this study, the trend of students' referral to the university counseling service center was evaluated during 7 semesters.

Methods: In this retrospective study, the causes of students' referral to the university counseling service center were examined over a period of time. Data were collected from the archives of the university counseling center. The data were analyzed using chi-square test in SPSS software and were described through percentage and frequency.

Results: Among the 2,130 studied students, 28.9% were men and 71.1% women with a mean age of 22.39 ± 3.5 (18 to 38 years). The students' referral to the university counseling service center had a linear and decreasing trend. The most common causes of students' referral to the counseling service center in this period were adaptive and individual problems (31%), psycho-emotional (26.5%), educational (18.9%), familial-marital (15.8%), and others (7.8%). During this period, the rate of students' referral decreased in all areas except others.

Conclusion: The findings revealed that the most common causes for students' referrals to the counseling center were adaptive and individual problems, psycho-emotional problems. The rate of students' referral had a linear trend and decreased in most areas.

Key Words: Counseling center, Trend, Students' referral, Ahvaz University

*Correspondence: Department of Immunology, School of Medicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

• Tel: (+98) 61 3333 0074

• Fax: (+98) 61 3333 2031

• Email: shakurnia@yahoo.com